

NGUYỄN LƯƠNG BẰNG

NGƯỜI CỘNG SẢN MẪU MỰC

PGS, TS PHẠM HỒNG CHƯƠNG*

Đồng chí Nguyễn Lương Bằng (1904-1979) thuộc lớp các chiến sĩ cách mạng tiền bối, người học trò xuất sắc và là cộng sự gần gũi của Chủ tịch Hồ Chí Minh; nhà hoạt động cách mạng nổi tiếng của Đảng, Nhà nước và nhân dân Việt Nam. Trong gần 60 năm hoạt động cách

Đồng chí Nguyễn Lương Bằng (người ngồi), trong dịp Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ II của Đảng tại chiến khu Việt Bắc, tháng 2 năm 1951

mạng, đồng chí đã được Đảng và Nhà nước giao giữ nhiều trọng trách: Bộ trưởng Bộ Tài chính, Tổng Giám đốc Ngân hàng quốc gia Việt Nam, Đại sứ đặc mệnh toàn quyền đầu tiên của nước ta tại Liên Xô, Tổng Thanh tra Chính phủ, Trưởng Ban Kiểm tra Trung ương Đảng; Ủy viên dự khuyết Ban Chấp hành Trung ương Đảng từ năm 1944, Ủy viên chính thức từ năm 1945 cho đến khi qua đời; Phó Chủ tịch nước những năm 1969-1979.

Suốt cuộc đời hoạt động cách mạng sôi nổi và phong phú, dù trong bất cứ hoàn cảnh và cương vị nào, đồng chí Nguyễn Lương Bằng (đồng chí và bạn bè thường gọi bằng tên thân thương Sao Đỏ, Anh Cà) luôn tận tụy hết lòng hết sức phụng sự Đảng, phụng sự Tổ quốc và nhân dân, nêu tấm gương ngời sáng về đạo đức cách mạng.

* Học viện CT-HC Quốc gia Hồ Chí Minh

1. Phải làm việc kiếm sống từ tuổi niên thiếu, thấu hiểu nỗi cơ cực của người dân lao động mất nước, lại sẵn có “một tinh thần yêu nước, một chí khí dân tộc” theo gương các “ông Tán Thuật, Đốc Tít, Phó Thủy, Hoàng Diệu... được đồng chí Hồ Tùng Mậu giác ngộ, Nguyễn Lương Bằng đã “sớm bước vào con đường hoạt động cách mạng”¹ và trở thành *một trong những người đầu tiên* của Hội Việt Nam Cách mạng Thanh niên² vào mùa Đông năm 1925, với sự chứng kiến của người sáng lập Hội - đồng chí Nguyễn Ái Quốc.

Ngay sau khi hoàn thành khóa huấn luyện của Hội Việt Nam Cách mạng Thanh niên do Nguyễn Ái Quốc trực tiếp giảng dạy, mùa hè năm 1926, Nguyễn Lương Bằng xung phong về nước hoạt động để mở rộng phong trào xuống phía Nam theo chủ trương của đồng chí Nguyễn Ái Quốc. Lúc hoạt động ở Hải Phòng, khi ở Sài Gòn hoặc phải di chuyển hoạt động đến Quảng Đông hay Thượng Hải (Trung Quốc), Nguyễn Lương Bằng là một trong những người tiên phong đã tổ chức thành công việc đưa và truyền bá chủ nghĩa Mác - Lênin, tư tưởng cách mạng của đồng chí Nguyễn Ái Quốc vào Việt Nam cũng như xây dựng các cơ sở cách mạng của Việt Nam Cách mạng Thanh niên ở trong nước và nước ngoài. Nguyễn Lương Bằng cũng là người tiên phong tình nguyện đi vào phong trào vô sản hóa, góp phần thúc đẩy sự kết hợp chủ nghĩa Mác - Lênin, tư tưởng cách mạng Nguyễn Ái Quốc với phong trào công nhân và phong trào yêu nước ở nước ta, đẩy nhanh quá trình vận động tiến tới thành lập đội tiên phong của giai cấp công nhân và dân tộc Việt Nam.

Trong quá trình đó, đồng chí cũng từng bước trưởng thành: Từ hội viên của Hội Việt Nam Cách mạng Thanh niên, được kết nạp vào An Nam Cộng sản Đảng (1929), trở thành một trong những đảng viên đầu tiên của Đảng Cộng sản Việt Nam do lãnh tụ Nguyễn Ái Quốc sáng lập. Đồng chí Nguyễn Lương Bằng là một chiến sĩ tiên phong dựng Đảng, là “một trong những người tham gia xây dựng Đảng về chính trị, tư tưởng và tổ chức”³ như Đảng ta đã khẳng định.

Không chỉ là một trong số những người “phá thạch, khai sơn” thời dựng Đảng, Nguyễn Lương Bằng còn là người tiên phong trong thực hiện mọi nhiệm vụ mới mà Đảng giao phó: thực hiện nhiệm vụ xây dựng tài chính cho Đảng và Mặt trận Việt Minh trong những năm tháng khăn trương chuẩn bị Cách mạng tháng Tám; lãnh đạo công tác kinh tế - tài chính của Đảng trong kháng chiến chống thực dân Pháp và cũng là người đứng đầu công tác kiểm tra của Đảng. Đồng chí là người sáng lập và là Tổng Giám đốc Ngân hàng Nhà nước, Đại sứ đầu tiên ở Liên Xô, Tổng Thanh tra Chính phủ đầu tiên.

2. Đóng góp của đồng chí Nguyễn Lương Bằng không chỉ ở chỗ là người đầu tiên thực hiện những nhiệm vụ mới của cách mạng mà chính là hiệu quả của những nhiệm vụ mà đồng chí đã tổ chức thực hiện.

Hiệu quả đó được xác định bằng việc đóng góp vào sự chuyển hóa mau chóng của phong trào cách mạng nước ta đưa tới sự ra đời của Đảng khi đồng chí được thực hiện nhiệm vụ tổ chức truyền bá chủ nghĩa Mác - Lênin, tư

tường Hồ Chí Minh vào trong nước và xây dựng cơ sở cách mạng ở trong và ngoài nước.

Hiệu quả đó được khẳng định bằng thành công trong nhiệm vụ xây dựng sức mạnh vật chất, tinh thần và tổ chức cho Đảng để tạo nên những thành công của Cách mạng tháng Tám và trong hai cuộc kháng chiến mở đầu sự sụp đổ chủ nghĩa thực dân cũ và mới trên phạm vi thế giới.

Hiệu quả đó được tính bằng niềm tin của toàn dân đối với con đường cách mạng Việt Nam được xây dựng từ sự trong sạch, vững mạnh của Đảng và Nhà nước - để nhân dân ta yêu quý và trân trọng gọi là “Đảng ta”, “Nhà nước ta” - mà đồng chí Nguyễn Lương Bằng đã góp phần với tư cách người đứng đầu cơ quan kiểm tra Đảng và Thanh tra Chính phủ. Làm cho Đảng trong sạch, Nhà nước ta vững mạnh, thực sự là Nhà nước của dân, do dân, vì dân, mà từ đó nhân dân ta cũng tin tưởng, quý trọng, yêu mến và tôn vinh những nhà lãnh đạo của Đảng và Nhà nước. Làm cho dân tin, dân yêu Đảng và Nhà nước là hiệu quả, chiến công lớn nhất.

Với ý nghĩa đó, trên các cương vị công tác, đồng chí Nguyễn Lương Bằng đã góp phần to lớn vào những kỳ tích của Đảng và dân tộc ta trong thế kỷ XX.

Đặt vào từng hoàn cảnh lịch sử, trong những điều kiện hết sức khó khăn, phức tạp của quá trình vận động của phong trào cách mạng khi Đảng ta chưa ra đời (trước năm 1930) và trước sự đàn áp khốc liệt của chính quyền thực dân đối với cách mạng nước ta (trước năm 1945), hay trong gian khổ của

công cuộc dựng xây và bảo vệ chế độ mới chưa có tiền lệ trước thù trong giặc ngoài (1945-1946), cũng như trước những khó khăn nghiệt ngã của hai cuộc kháng chiến không cân sức chống giặc ngoài xâm và trong sự phức tạp của quan hệ quốc tế (1947-1975), mới thấy hết vai trò tiên phong và những công hiến to lớn của đồng chí Nguyễn Lương Bằng đối với cách mạng nước ta.

Đó chính là kết quả của cả cuộc đời học tập và thực hành theo tư tưởng đạo đức Hồ Chí Minh mà ngay từ khi tham gia Hội Việt Nam Cách mạng Thanh niên đồng chí Nguyễn Lương Bằng đã được chính Nguyễn Ái Quốc truyền giảng. Ngày nay, khi đối chiếu từ *Tư cách của người cách mạng* mà Nguyễn Ái Quốc - Hồ Chí Minh đã chỉ ra theo ba mối quan hệ - với mình, với người và với việc - gồm 23 tiêu chí trong trang đầu của sách *Đường Kách mệnh*, chúng ta càng thấy rõ hơn những yếu tố đã làm nên chất cộng sản, làm nên tính tiên phong, kiên cường và những đóng góp to lớn của đồng chí Nguyễn Lương Bằng với cách mạng nước ta.

3. Lịch sử ghi nhận những công hiến to lớn của đồng chí Nguyễn Lương Bằng. Nhưng thật là hiếm có và rất đặc biệt khi đồng chí còn mãi lưu truyền trong các thế hệ cách mạng hai tên gọi: một biểu tượng cho ý chí kiên cường của người cộng sản- bí danh “Sao Đỏ”; một *“biểu tượng của mẫu mực, sự trong sáng của tình đồng chí, tình anh em”*- cái tên “Anh Cà”.

Đây là điều rất đặc biệt bởi trước hết đó chính là sự tôn vinh và ngưỡng mộ của những nhà hoạt động cách mạng nổi tiếng cùng thế hệ.

Rất đặc biệt, vì sự tôn vinh và ngưỡng mộ đó không chỉ xuất phát từ những chiến công mà bắt đầu chính từ phẩm chất chất đạo đức đã trở thành biểu tượng của đồng chí Nguyễn Lương Bằng.

Rất đặc biệt, bởi đồng chí là người thực hành đạo đức Hồ Chí Minh, nói đi đôi với làm, mà với một cử chỉ nhường chỗ trong Chính phủ cho những nhân sĩ, Chủ tịch Hồ Chí Minh cũng đã trân trọng ghi nhận: *“Đó là một một cử chỉ đáng khen, đáng kính mà chúng ta phải học”*.

Cũng chính vì vậy, khi cách mạng thành công, Đảng ta trở thành đảng cầm quyền, đồng chí Nguyễn Lương Bằng đã được trao các trọng trách để đảm bảo cho sự minh bạch, trong sạch và đoàn kết của Đảng cũng như đồng thời được trao những nhiệm vụ để đảm bảo cho sự trong sạch, vững mạnh đúng với bản chất của Nhà nước của dân, do dân, vì dân ở nước ta.

Và vì thế, Đồng chí không những trở thành người cộng sự tin cậy mà còn là người tri kỷ của Chủ tịch Hồ Chí Minh.

4. Công cuộc đổi mới mà Đảng ta khởi xướng đã xác định được lộ trình nhưng sự nghiệp cách mạng vĩ đại đó của cả dân tộc đang đứng trước trước không ít những khó khăn. Tình hình ấy càng đòi hỏi phải phát huy chủ nghĩa yêu nước của toàn dân, của những người cộng sản với một ý chí và quyết tâm vô cùng to lớn, dám nghĩ dám làm, mở đường mà đi và chỉ có vậy mới thúc đẩy sự nghiệp đổi mới đi đến thắng lợi. Chúng ta có thể tìm thấy giá trị tinh thần tiên phong đó ở đồng chí Sao Đỏ - Nguyễn Lương Bằng, để đưa sự nghiệp đổi mới của Đảng ta đến đích.

Càng tiến lên phía trước của cuộc cách mạng giải phóng con người theo con đường cách mạng xã hội chủ nghĩa, càng lắm gian nan. Điều đó làm cho chúng ta ngày càng thấu hiểu tư tưởng Hồ Chí Minh về sự cần thiết phải xây dựng đạo đức- cái gốc của người cách mạng. Và trong hành trình gian khó để đi tới thắng lợi của chủ nghĩa xã hội, chúng ta càng cần hơn bao giờ hết những tấm gương thực hành đạo đức như người Anh Cả - Nguyễn Lương Bằng.

Cuộc sống không ngừng vận động và sự vận động đó với vận tốc ngày càng cao làm cho mọi giá trị có thể thay đổi, nhưng những giá trị đạo đức của người cách mạng theo tư tưởng Hồ Chí Minh được hiện thực hóa với tấm gương đạo đức người sáng như Nguyễn Lương Bằng mãi là những giá trị cần đạt tới của mỗi người cách mạng chúng ta. Chính vì thế Đảng ta khẳng định: *“Tấm gương của đồng chí là giá trị tinh thần mãi tỏa sáng đối với nhiều thế hệ những người cộng sản và thanh niên ta, nhân dân ta. Tinh thần cách mạng, đạo đức cộng sản chủ nghĩa của đồng chí là bất diệt”*⁴.

1, 2. *Anh Cả Nguyễn Lương Bằng*, CTQG, H, 2005 tr. 21, 215

3, 4. *Điều văn* của Ban Chấp hành Trung ương Đảng đưa tiễn đồng chí Nguyễn Lương Bằng, Báo *Nhân Dân*, ngày 24-7-1979.